

УПОВНОВАЖЕНИЙ
Верховної Ради України з прав людини

вул. Інститутська, 21/8, м. Київ, 01008, тел. (044) 298-70-33, E-mail: hotline@ombudsman.gov.ua

**Голові Вищої кваліфікаційної
комісії суддів України**

Андрію ПАСІЧНИКУ

**Про опрацювання проєкту
нормативно-правового акта**

Шановний Андрію Володимировичу!

Висловлюю Вам свою високу повагу та звертаюся до Вас щодо такого.

26.08.2025 на офіційному вебсайті Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з метою проведення громадського обговорення розміщено проєкт Положення про регулярне оцінювання судді (далі – проєкт Положення).

Вказаний проєкт Положення розроблено на виконання вимог статті 90 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII (далі – Закон № 1402-VIII).

Частини перша та друга статті 90 Закону № 1402-VIII визначають, що регулярне оцінювання судді упродовж перебування на посаді проводиться з метою виявлення індивідуальних потреб судді щодо вдосконалення, стимулювання його до підтримання кваліфікації на належному рівні та професійного зростання. Регулярне оцінювання судді проводиться: викладачами (тренерами) Національної школи суддів України за результатами підготовки шляхом заповнення анкети; іншими судьями відповідного суду шляхом анкетування; самим суддею шляхом заповнення анкети самооцінки; громадськими об'єднаннями шляхом незалежного оцінювання роботи судді в судових засіданнях. Водночас порядок, методологію оцінювання та самооцінювання судді затверджує Вища кваліфікаційна комісія суддів України (частина шоста статті 90 Закону № 1402-VIII).

Розроблення проєкту Положення слід розцінювати як позитивний крок, спрямований на виконання вимог статті 90 Закону № 1402-VIII. У свій час Національною школою суддів України була створена робоча група, яка підготувала проєкт відповідного положення, проте його затвердження так і не відбулося.

Прийняття такого Положення для суддів створює можливість системного професійного розвитку, підвищення кваліфікації та відкритого зворотного зв'язку, а для громадян – додаткову гарантію права на справедливе судочинство, оскільки якість роботи судді стає предметом прозорого і багатоаспектного оцінювання, у тому числі із залученням громадськості.

Водночас привертаю увагу на діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), спрямовану на здійснення парламентського контролю за додержанням процесуальних прав учасників судового провадження. Наказом від 15.07.2023 № 88.15/23 мною, як Уповноваженим, затверджено Регламент організації та проведення моніторингового спостереження за додержанням процесуальних прав учасників судового провадження у кримінальному провадженні, цивільному та адміністративному процесах (далі – Регламент).

Регламент визначає єдині підходи до здійснення моніторингового спостереження за додержанням процесуальних прав учасників судового провадження та уніфікує дії осіб, які беруть участь в його проведенні.

Моніторингове спостереження – це виїзна або безвиїзна форма роботи працівників Секретаріату щодо зібрання об'єктивної інформації про стан здійснення правосуддя у кримінальному провадженні, цивільному та адміністративному процесах та додержання гарантованих міжнародними актами та національним законодавством прав учасників провадження, виявлення проблем у сфері забезпечення права на справедливий суд упродовж розумного строку і системних порушень прав людини, встановлення фактичного стану дотримання прав і свобод людини і громадянина при здійсненні правосуддя у кримінальному провадженні, цивільному та адміністративному процесах, підтвердження або спростування відомостей про можливі порушення процесуальних прав, вжиття заходів з розв'язання виявлених проблем, недопущення порушень прав людини і громадянина.

Предметом моніторингового спостереження є додержання процесуальних прав учасників процесу у судових засіданнях судів окремих спеціалізацій та всіх інстанцій.

Підставами для прийняття рішення про здійснення моніторингового спостереження є наявність обґрунтованої інформації про можливе порушення процесуальних прав учасника судового провадження, отриманої зі: звернень громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників (повноваження яких оформлені у встановленому законодавством порядку); за зверненням народних депутатів України; за результатами ініціативного аналізу відкритих джерел інформації, серед іншого, медіа та мережі Інтернет, а також з огляду на значний суспільний резонанс, викликаний справою.

Рішення про проведення моніторингового спостереження приймає Уповноважений, представник Уповноваженого, Керівник Секретаріату, заступник Керівника Секретаріату, директор Департаменту.

Моніторингові спостереження проводяться у відповідності до принципів неутручання, поваги до суду, конфіденційності, професіоналізму, об'єктивності, офіційності, процесуальної спрямованості. Регламентом затверджено орієнтовний перелік питань для здійснення моніторингового спостереження, на які звертають увагу працівники Секретаріату Уповноваженого, відвідуючи судові засідання. Результати оформлюються службовою запискою, до якої можуть долучатись копії документів, фото- та аудіо-, відеозаписи або інші матеріали, що ілюструють або доповнюють результати моніторингового спостереження.

Результати моніторингових спостережень дозволяють працівникам Секретаріату Уповноваженого виявити системні проблеми та розробити пропозиції щодо їх усунення та запобігання. За результатами моніторингового спостереження за додержанням процесуальних прав учасників кримінального провадження може прийматися рішення про проведення моніторингового візиту до місця несвободи.

Для здійснення моніторингу дотримання процесуальних прав учасників кримінальних проваджень і міжнародних стандартів у сфері прав людини працівники Секретаріату Уповноваженого у 2024 році відвідали 142 судові засідання та в режимі відеоконференції провели 33 моніторингові спостереження судового розгляду. Моніторинг здійснювався на судових засіданнях судів усіх інстанцій та охоплював суди, розташовані в 19 регіонах України, зокрема у Києві та Київській області проведено 41 спостереження, в Одеській області – 32, Дніпропетровській – 21, Полтавській – 19, Хмельницькій – 17, Івано-Франківській – 13, Чернігівській – 11, Харківській – 5, Донецькій – 3, Запорізькій – 2.

У поточному році (станом на 22.08.2025) працівники Секретаріату Уповноваженого відвідали 138 судових засідань, зокрема 104 у різних регіонах України, та в режимі відеоконференції провели 61 моніторингове спостереження судового розгляду кримінальних проваджень.

Наприклад, у зв'язку з виявленням проблеми із забезпеченням додержання процесуальних прав, вимог кримінального процесуального закону та інших законів України в Печерському районному суді Києва через надмірне навантаження та нестачу суддівських кадрів, 27.02.2024 я, як Уповноважений, звернувся до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з рекомендацією про вжиття невідкладних організаційних заходів щодо оптимізації роботи цього суду. Судовими органами визначено необхідність відрядження шести суддів до цього суду з метою врегулювання рівня судового навантаження. У подальшому на підставі подання Вищої кваліфікаційної комісії суддів України Вищою радою правосуддя ухвалено рішення про відрядження трьох суддів.

Також упродовж 2024-2025 років надходили звернення щодо реалізації Уповноваженим права бути присутнім на засіданнях судів усіх інстанцій для забезпечення парламентського контролю за дотриманням процесуальних прав учасників судового провадження у цивільному та адміністративному процесах. З цією метою працівниками Секретаріату Уповноваженого у 2024 році було здійснено 109 моніторингових спостережень судових засідань, з них у регіонах України – 46 (у Вінницькій області – 8, Волинській – 2, Дніпропетровській – 2, Кіровоградській – 2, Львівській – 6, Одеській – 8, Полтавській – 5, Тернопільській – 1, Сумській – 5, Харківській – 1, Хмельницькій – 5, Чернівецькій – 1). У поточному році працівники Секретаріату Уповноваженого відвідали 73 судові засідання, зокрема 40 у регіонах України (у Вінницькій області – 7, Запорізькій – 1, Одеській – 3, Миколаївській – 1, Сумській – 6, Харківській – 3, Хмельницькій – 7, Чернігівській – 9, Чернівецькій – 3).

З огляду на наведене відзначу, що розробка проекту Положення та системна діяльність здійснення моніторингових спостережень за додержанням процесуальних прав учасників судового провадження, що реалізовується в межах

парламентського контролю, може бути комплементарними механізмами у сфері забезпечення якісного та справедливого правосуддя.

У зв'язку з цим пропоную Вищій кваліфікаційній комісії суддів України розглянути можливість використання результатів моніторингових спостережень як факультативного джерела інформації у процедурах регулярного оцінювання суддів. Таке поєднання сприятиме більш комплексній і об'єктивній оцінці діяльності суддів, підвищить рівень довіри суспільства до судової влади та зміцнить гарантії реалізації права кожного на справедливе судочинство.

Повертаючись до опрацювання тексту проєкту Положення, відзначу таке зауваження до нього.

Відповідно до пункту 52 проєкту Положення пропонується визначити, що керівник громадського об'єднання направляє до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у визначені в оголошенні строки заяву про участь у регулярному оцінюванні згідно з додатком 5. У додатку 5 до проєкту Положення передбачається надання згоди на обробку персональних даних керівником громадського об'єднання, який звертається до Вищої кваліфікаційної комісії суддів України із заявою для участі в регулярному оцінюванні судді.

Зазначене положення у додатку 5 до проєкту Положення потребує доопрацювання з метою його приведення у відповідність до вимог законодавства про захист персональних даних.

Зокрема, відповідно до частини першої статті 92 Закону № 1402-VIII Вища кваліфікаційна комісія суддів України є державним колегіальним органом суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України.

Основні засади та принципи обробки персональних даних встановлені Законом України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI (далі – Закон № 2297-VI). Лише обробка, що відповідає його положенням, розглядатиметься як така, що відповідає принципу законності. Вичерпний перелік підстав для обробки персональних даних передбачено статтею 11 Закону № 2297-VI. Згода суб'єкта персональних даних є однією з шести підстав для обробки персональних даних, передбачених статтею 11 Закону № 2297-VI.

За наявності підстав, визначених пунктами 2-6 частини першої статті 11 Закону № 2297-VI, обробка персональних даних здійснюється без згоди суб'єкта персональних даних. Однією з таких підстав є «дозвіл на обробку персональних даних, наданий володільцю персональних даних відповідно до закону виключно для здійснення його повноважень» (пункт 2 частини першої статті 11 Закону).

Саме вказане положення має застосовуватись державними органами, установами та організаціями та передбачає, що державний орган, установа, організація можуть обробляти персональні дані, які необхідні для виконання наданих їм законом повноважень.

З огляду на викладене, право державних органів, установ та організацій на обробку персональних даних визначається законом і є достатньою підставою для обробки персональних, а тому не залежить від надання чи ненадання згоди суб'єкта персональних даних.

Відповідно до статті 2 Закону № 2297-VI, згода суб'єкта персональних даних – добровільне волевиявлення фізичної особи (за умови її поінформованості) щодо надання дозволу на обробку її персональних даних відповідно до сформульованої мети їх обробки, висловлене у письмовій формі або у формі, що дає змогу зробити висновок про надання згоди.

Наведене визначення містить дві суттєві ознаки згоди на обробку персональних даних: добровільність (означає відсутність прямого або опосередкованого примусу при її наданні); поінформованість (означає, що перед наданням згоди суб'єкт повинен отримати достовірну інформацію про те, ким, з якою метою будуть оброблятися його персональні дані, кому будуть передаватися, які саме дані, а також про права, визначені Законом).

Суб'єкт персональних даних також має право відмовитись від надання згоди на обробку персональних даних, відкликати згоду на обробку персональних даних, яка була надана такою особою раніше, вносити застереження стосовно обмеження права на обробку своїх персональних даних під час надання згоди, пред'являти вмотивовану вимогу щодо зміни або знищення своїх персональних даних будь-яким володільцем та розпорядником персональних даних, якщо ці дані обробляються незаконно чи є недостовірними, заперечувати проти обробки своїх персональних даних.

У разі якщо державні органи, установи, організації відбирають згоду на обробку персональних даних у зв'язку із виконанням своїх повноважень, створюються умови, за яких від надання особою згоди на обробку її персональних даних залежить реалізація її прав. За таких умов згода не може розглядатися як добровільна.

Державні органи, установи, організації здійснюють обробку персональних даних виключно для виконання наданих їм законом повноважень і згода особи на обробку персональних даних у даному випадку не буде вважатись правомірною підставою для обробки персональних даних.

Тому з метою приведення проєкту акта до вимог законодавства про захист персональних даних у додатку 5 до проєкту Положення слова *«на обробку персональних даних та» необхідно виключити.*

Поновлюю запевнення у своїй найвищій до Вас повазі та сподіваюся на подальшу продуктивну співпрацю.

З повагою
Уповноважений Верховної Ради
України з прав людини

Дмитро ЛУБІНЕЦЬ

